

СТАНОВИЩЕ
ЗА ДИСЕРТАЦИЯ НА ТЕМА: „ВЪЗПИТАВАНЕ НА СОЦИАЛНО-ОРИЕНТИРАНО
ПОВЕДЕНИЕ В МУЛТИКУЛТУРНА СРЕДА”

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” на Вероника Христова Козарева, специалност 05.07.01. Теория на възпитанието и дидактика (Предучилищна педагогика), от доц. д-р Софка Райчева Каракехайова

Дисертационният труд е от 331 страници (229 страници текст и 82 страници приложения), обем удовлетворяващ изискванията за изследване от такъв характер.

Докторантката Вероника Козарева спира вниманието си върху актуален и значим за предучилищното образование проблем като го изследва в теоретичен и приложен аспект, в рамките на три глави. Литературните източници (201, от които 109 – на кирилица и 92 – на латиница) са откриваеми в текста и коректно интерпретирани. Теоретичното проучване е рамкирано от актуални нормативни документи на Европейския съюз за образователна политика базирана на „учене през целия живот”, правата на децата и иновативни научни тези у нас – концепцията за единна социално-педагогическа система, ”детска градина – начално училище”, личностно - ориентирания образователен модел.

Акцентите в първа глава са по посока на:

- Изясняване на понетийния апарат по темата, в контекста на образователния и социалния им смисъл и проява.
- Релацията между адаптацията като социално-педагогически феномен и свободния избор на дейността от детето.
- Приемствеността в овладяване на граждански компетентности, които се явяват като социални маркери за дейността на детето.
- Дефиниране от докторантката на социално-ориентирано поведение.
- Педагогическото взаимодействие за постигане на социално-ориентирано поведение в детска мултикултурна среда.
- Потенциалът на играта и формите на образователния процес в ПУВ.

Положителен е факта, че докторантката Вероника Козарева сравнява и интерпретира теоретични тези от различни научни области и ги подчинява умело на темата на проучване.

Не по-малко адмирации заслужават аргументираното и точно изведените цел, хипотези и задачи във втората глава. Те са подчинени на авторската дефиниция за социално-ориентираното поведение.

В трите хипотези са изведени предположения, които позволяват изследване на явленията в по-общ и конкретен контекст подчинен на темата, а именно – възпитаване на социално-ориентирано поведение в моно- и в мултикултурна среда.

Етапите на изследване са подчинени на шестте задачи.

Трите аспекта на социално-ориентираното поведение (самосъзнание и самоутвърждаване, взаимодействие с околните и приобщаване към общочовешки ценности) се проучва по показатели в две посоки: първо – компетентностите се измерват като проява на личностна автономия, спазване на норми и сътрудничество; второ – готовността се отчита като отношение на доверие, толерантност и уважение от страна на детето в общността на групата.

Изследователският инструментариум, с който се отчитат динамиката в изследваните явления позволява да се коментират количествените и качествените им прояви.

Намирам за особено удачно включването ресурса на задължителните нерегламентирани ситуации (24 теми) във формацията етап на психолого-педагогическия експеримент.

Експерименталният модел тематично и съдържателно е обоснован в трета глава на дисертацията. Организационно е даден приоритет на взаимодействието в малки групи, чийто състав е подчинен на целта на изследването и провокира ситуации на конфликти. Така се създава среда, в която детето овладява умения за превенция и решаването им.

Анализът на резултатите започва с представяне на статистическа обработка на данните. Представени са процедурите въз основа, на които функционират подбраните статистически методи.

В 24 таблици, 51 диаграми и 12 фигури са онагледени резултатите от проучването. Използваните допълнителни методи допринасят за детайлизиран анализ и логически преход към изводите и препоръките от изследването.

Значимостта на дисертационния труд на Вероника Козарева откривам в:

- Извеждане на дефиниция социално-ориентирано поведение на детето от ПУВ.
- Използване ресурса на нерегламентираните ситуации в система за възпитаване на социално-ориентирано поведение, която е с потенциал за внедряване в практиката на предучилищните образователни заведения.

- Сериозна подкрепа на изследваните явления чрез статистически и допълнителни методи, позволяващи многоаспектна интерпретация на данните.
- Използването на социално-педагогическия профил на детето за презентиране на ценностите на различни етнически култури представени най-често в България.
- Насочеността на изследването към социалното и емоционално благополучие на детето в съвременни условия на мултикултурна среда, и социално различие.
- Идеята за възпитаване на социално-ориентирано поведение като резултативна величина от усилия на педагози и родители.
- Дава възможност бъдещите предучилищни педагози да самооценят диспозициите си спрямо социално ориентираното поведение.

Публикациите на Вероника Козарева са по темата на дисертацията и отразяват предходен период на нейните научни търсения.

В автореферата се защитава актуалността на проблема, а в съдържателно и структурно отношение съответства на дисертацията. В него е презентирана в по-голям обем изследователската процедура (трета глава), в която есенциално се срещат преносните моменти на проучването.

Заключение

Дисертационният труд отговаря на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**” и подкрепям присъждането му на Вероника Христова Козарева.

14.03.2014 г., гр. Пловдив

Подпис: .....

(доц.д-р С. Каракехайова)